

ČLOVEK — OTROK PRIRODE

DR. ROMAN SAVNIK

V vseh svojih dejanjih in potrebah je človek odvisen od matere zemlje. Njenih vezi se ne bo mogel osvoboditi nikdar, pa naj bi še tako silno napredoval v omiki. Že nekaj kilometrov proč od zemeljskega površja je zrak tako razredčen, da mu ne dovoljuje več obstanka. Pa tudi kadar se povzpne v zračne višave z zrakoplovom, stori to le mimogrede, da dospe hitreje do oddaljenega cilja na zemlji. Človeku pa je onemogočeno tudi globlje prodiranje v zemljo. Kajti zemeljska notranjost je tako vroča, da niso doslej mogli rudarji v zemljo globlje kot 3000 metrov.

Neki grški modrijan je nekoč ponosno vzkliknil: »Nič ni na svetu silnejšega od človeka!« Imel je v marsičem prav, kajti le človek more s pridom izrabljati vse zemeljske dobrine. On trebi gozdove, uničuje škodljive živali in rastline, širi polja in vrtove, zasaja koristno sadno drevje in druge rastline, gradi mesta, predore in mostove, izsušuje močvirja, koplje prekope in uravnava rečne struge. Tako je s svojim delom že bistveno spremenil lice zemlje. Vendar zemlja ni od vekomaj ustvarjena za človeka. Bila je že milijone let pred njim, ostala bo pa tudi še potem, ko bo človeški rod že zdavnaj izumrl.

Človeštvo pa niti ne naseljuje vse zemlje. Kajti suha tla, ki mu nudijo stanovanje in hrano, se dvigajo iz morja le v otokih. Morja se človek poslužuje le v toliko, da dospe preko njega s parnikom do drugega obrežja. Tudi ribiči, ki jih preživlja ribolov, se slej ali prej vedno vračajo na bližnje kopno, kjer stanujejo z družinami. Naseljena pa ni niti vsa suha zemlja. Kjer je podnebje neprimerno, kjer mraz ne dopušča možnosti prehranjevanja, se razprostirajo razsežne neobljudene pokrajine. Take so predvsem dežele v bližini severnega in južnega tečaja. Najsevernejša stalna naselbina je tako oddaljena od severnega tečaja kot Ljubljana od norveške države, celo trikrat tako daleč pa leži južni tečaj od najbližjega ljudskega bivališča. A tudi drugod se razprostirajo nenaseljene pokrajine. Tu so visoke gore mejniki, preko katerih več ne segajo nikake vasi in kmetije. V splošnem velja pravilo, da se ljudje v smeri od ravnika proti severnemu in južnemu tečaju vedno bolj izogibajo gora. V najbolj vročih krajih stanujejo še do 4500 metrov visoko, v Dravski banovini do 1300 metrov, dokler končno zaradi mrzlega podnebja ne najdemo več ljudi niti v ravninah. Povsem nenaseljeni so torej ogromni prostori suhe zemlje; prostrani so tako zelo, da bi v njih zlahka našlo mesta nad sto Jugoslavij. Le malokdaj stopi tja človeška noga. Marsikatera pokrajina je še danes povsem nepoznana. Najvišjo goro v Himalaji n. pr. naskakujejo pogumni hribolazci že leta in leta, a vrha ni doslej mogel doseči še nihče.

Zemeljska površina ni enakomerno naseljena. Kajti možnost prehrane je različna, čim večja je, tem več je ljudi. Število vseh ljudi cenijo na dvatisoč milijonov. Ako bi se vse človeštvo zbralo na enem prostoru k skupnemu zbiranju, bi napolnila ta ogromna množica ljudi — glava tik glave — vse Ljubljansko barje od Ljubljane do Krima in od Vrhnike do dolenskega Šmarja. Bila bi to mešanica najraznovrstnejših narodov, ki pa se ne bi razlikovali le po govoricah, temveč tudi že na prvi pogled po barvi kože, po raznih telesnih posebnostih, pa tudi po obleki. Kajti človek je otrok prirode, ki ga obdaja. Drugače živi v vročini ali mrazu, drugače ob morju ali daleč od njega, drugače v skopi puščavi kot na rodovitnih tleh, drugače med gozdovi kot med skalovjem gora. Kakšno je življenje v različnih okoliščinah, kako žive narodi v raznih delih sveta, v Evropi in Aziji, Afriki, Ameriki in Avstraliji, si bomo поблиže ogledali v prihodnjih sestavkih.